

<https://www.dtv.dn.ua/2020/03/04/ekoturizm-i-hretske-vesillia-maiut-zatsikavyty-turystiv-na-pryazov-i/>; 2. Жити в Церкві. Православне Приазов'я – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://news.church.ua/2018/10/31/zhiti-v-cerkvi-pravoslavne-priazovu-a-intervyu-archijepiskopa-jefrema/>; 3. Клімат і погода – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.priazovie.net/article-base/15-azov-nature/33-climate/>; 4. Мандруй Херсонщиною – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://khoda.gov.ua/mandruj-xersonshhinoju/>; 5. Маріупольський храм, розписаний петриківським розписом, потрапив до Книги рекордів – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mariupolnews.com.ua/news/view/mariupolskij-hram-raspisanuj-petrikovskoj-rospisyu-popal-v-knigu-rekordov/>; 6. Наукові конференції – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zp.edu.ua/naukovi-konferenciyi/>; 7. Перетворити Бердянськ на хаб для розвитку туризму: що запланували підприємці Приазов'я – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bizshid.com/news/1776-peretvoryty-berdiansk-na-khab-dlia-rozvytku-turyzmi-shcho-zaplanivaly-pidpriyemtsi-priazovia/>; 8. Спортивний туризм у Бердянську – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.brd24.com/news/a-59168.html>; 9. Фестиваль «Мега Йорти» – загальна інформація [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://web.archive.org/web/20090624053052/http://greeks.ua/content/festivalm-b-mega-jurty-2009_ru/ru.

УДК 379.834

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

В. А. Худавердієва

victoria1515@i.ua

кафедра менеджменту, економіки та маркетингу Харківської державної зооветеринарної академії, м. Харків

І. О. Бережна

кафедра менеджменту, економіки та маркетингу Харківської державної зооветеринарної академії, м. Харків

На сьогодні туризм, зокрема сільський зелений – галузь, що найбільш стрімко росте в світі. Приблизно 10 % світового валового продукту приносить міжнародна туристична індустрія. Сільський зелений туризм - це саме той сектор економіки, який заслуговує більшої уваги в Україні. Він потенційно може забезпечити значний внесок в економіку села у вигляді нових робочих місць, збільшення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності, поповнення державного бюджету через сплату податків, сприяє зниженню імпорту і інтенсифікує використання місцевих сировинних ресурсів [1].

Іноземні туристи, відпочинку в українському селі, як і регіональні споживачі, платять всі відповідні податки, такі як податок на додану вартість і акцизний збір, і сприяють сплату інших податків господарюючими суб'єктами.

Сільський туризм, один з видів господарської діяльності із залученням майна особистого селянського господарства, шляхом надання послуг тимчасового мешкання, проведення відпочинку (рибалка, катання на конях, купання в басейнах, озерах і річках), практичний показ процесів вирощування і догляду за рослинами, тваринами і бджолами, а також по виготовленню виробів

з глини, вишивання, різьблення по дереву і ін.), народних обрядів, ознайомлення туристів побутом і умовами мешкання селян минулого століття, з особливостями регіону, природним ландшафтом і тому подібне [2].

Цей вид туризму припускає перебування туристів у власному житловому будинку селянина, окремому (гостьовому) будинку або на території особистого господарства.

Члени особистого селянського господарства здійснюють діяльність на свій розсуд і ризик в межах встановленого правового господарського порядку. Така діяльність не відноситься до підприємницької, позиціонується як один з видів робіт і послуг особистому підсобному господарстві і підлягає обліку, який здійснюють місцеві органи влади.

Члени особистого селянського господарства, що надають послуги у сфері сільського зеленого туризму, зобов'язані:

- своєчасно сплачувати земельний податок або орендну ;
- дотримуватися діючих нормативів за якістю продукції, санітарних, екологічних і інших вимог відповідно до законодавства;

Сільський зелений туризм - індустрія експорту, яка відрізняється від інших експортних галузей одним важливим аспектом. Більшість експортерів вивозять свої товари з країни до споживача. У туризмі споживач прибуває до країни для того, щоб придбати і спожити вироблені продукти і послуги. Це створює додаткові надходження в місцеву економіку.

Крім сільського, є ще так званий екотуризм – вивчення флори і фауни місцевості. Подорож до заповідників допоможе не тільки відпочити, але і збагатить духовно, а також інтелектуально. В цьому випадку акцент робиться на активних поїздках.

Третій вид зеленого туризму – агротуризм. Тут крім ознайомлення сільським побутом, людина дістає можливість освоїти цікаві і корисні садово-польових роботах. Це може бути і збір фруктів, і годування домашніх тварин [3].

Національна туристична організація України оголосила 2020-й роком сільського туризму, який включає як екотуризм, так і різних місцевостей, общин. Зараз найактивніше зелений туризм в Україні розвивається на Закарпатті. Цьому сприяють красиві пейзажі, гори, ліси і річки, але також чисте повітря і безліч мінеральних джерел. Тут активно займаються збором грибів, різних лісових ягід і лікарських рослин, можна порибалити і прогулятися на конях.

В умовах несприятливої кон'юнктури внутрішнього і зовнішнього ринку, стагнації виробництва в опинилося українське село. Розповсюджується безробіття, занепад соціальної інфраструктури, зменшилась кількість підприємств побутового обслуговування. В соціально-економічного занепаду села поглибилася демографічна криза. Як показує практика розвинених країн в подоланні вказаних негативних тенденцій можуть зіграти несільськогосподарські види діяльності. В першу чергу ті, які не вимагають державних капіталовкладень, а можуть задовольнятися використанням існуючих сільських територій, приватного житлового фонду, існуючої

матеріальної бази. Окрім безпосередніх господарів, що надають послуги з сільського зеленого (агро-, еко-) туризму може робочі місця більшість суспільства окремо взятого села, яка займається вишивкою, тканням килимів, овочівництвом, садівництвом, бджільництвом, тваринництвом зокрема конярством. Значну організаційну і методичну допомогу сіл в даному процесі можуть надати сільські, селищні, міські, районні ради, які несуть безпосередню відповідальність за стійкий розвиток підзвітних їм територій [2].

Сьогоднішній міський турист віддає перевагу активному відпочинку в місцях з екологічно чистим навколишнім середовищем, а також шукає можливості культурного збагачення, самоосвіти. Для задоволення таких потреб Україна має надзвичайно великі туристсько-рекреаційні можливості. Майже п'ятнадцять відсотків території це курорти, зони відпочинку, гірські і приморські ландшафти, придніпровські зелені зони де чудове здорове повітря, чисті річки, гори, місцевості, де збережені національні традиції, фольклор, музеї, церкви і інші архітектурні пам'ятники. Історично склалися більше 500 населених пунктів, які мають унікальну історико-культурну спадщину. Охороняється державою близько 30 національних і регіональних парків і садіб відомих діячів української культури. Видатними є лікувальні ресурси - більше 400 джерел мінеральних вод і більше 100 родовищ цілющих грязей, велика кількість яких унікальні для України, але і для Європи [4].

Значна частина цих ресурсів зосереджена в межах сільської місцевості, площа якої складає 69,3% території країни, і в межах лісових угідь, площа яких складає 17,2%. У селах України нараховується 6,3 млн. житлових будинків, з яких 98% знаходяться в приватній власності [9].

Позитивний вплив сільського туризму на соціально-економічних проблем села полягає в розширенні сфери зайнятості сільського населення, і у виробничій сфері, але і у сфері обслуговування, і сприянні розвитку сільських територій, а також стимулюванні розвитку сфери послуг: транспорту, зв'язку, торгівлі, служби побуту, відпочинку і розважальних і інших закладів в селі.

Зелений туризм, популярний на заході і практично не розвинений в Україні, міг би стати візитною карткою країни і приносити в скарбницю доходи. Основною ідеєю цього виду відпочинку близькість природи до людини і навпаки. Основна цільова аудиторія це міські жителі, які втомились від постійного стресу, шуму, пробок, і хочуть розслабитися на природі в простій обстановці, харчуючись продуктами, зібраними на їх очах, і провести декілька днів в гармонії з природою. Для створення такого курорту не потрібно особливо багато витрат, основні ресурси надає карта України – природа, дивні пейзажі, гори і водоймища. Перебудувати сільські будинки або старі споруди під міні готелі чи ж збудувати з нуля невелике містечко [5].

Основна проблема – клієнтів, як з України так і іноземних туристів. Український турист не хоче платити гроші за «відпочинок в селі». Наприклад, у Франції такий вид відпочинку процвітає, тому що більшість населення це міські жителі, а в Україні процеси урбанізації не так давно, і тому практично у всіх міст є свої будинки в селах, куди вони і так можуть приїхати і відпочити. В Україні популярні курорти санаторного типу, як Моршин або Миргород, з

мінеральними водами, які привертають туристів не тільки відпочити але, і поправити здоров'я. Проблема «зеленого туризму» в тому, що у нього немає унікальних якостей, немає ідей по просуванню, і інвестори не хочуть вкладати свої гроші в його розвиток. З іншого боку, можна іноземних туристів, в тій же західній Європі десятки тисяч туристів, яким би підійшов цей вид відпочинку, особливо враховуючи, що ціни в Україні нижче за європейських, і відпочинок відповідно також обійдеться дешевше [6].

Соціально-економічне значення розвитку сільського туризму в контексті сучасних пріоритетів розвитку сільських територій України:

- стимулювання розвитку селянських господарств;
- активізація розвитку місцевої інфраструктури;
- сприяння збуту надлишків сільськогосподарської продукції, збільшенню додаткових доходів селян і відрахувань до місцевих бюджетів;
- активізація місцевого ринку праці, підвищення зайнятості;
- збереження етнокультурної самобутності українців і всіх общин етнічних меншин;
- створення можливостей для повноцінного змістовного відпочинку для верств населення;
- позитивний вплив на підвищення культурного рівня і екологічної свідомості жителів села.

Варто відмітити, що останніми роками уряд все більше стурбований проблемами села, і намагається вирішити його проблеми. «Зелений туризм» - ідеальне рішення цих проблем, він створить робочі місця в провінції, поверне молодь у вмираючі села, допоможе фінансово і наповнить бюджет. Так, як основні іноземці прибувають до України в основному до Києва і великих міст і зупиняються в місцевих готелях, то там і потрібно рекламувати «зелений туризм», а не тільки казино, стрип-бари і ресторани. Новини України повинні присвячувати більше часу в своїх передачах, щоб освітити цю гостру і актуальну тему. Також потрібно розміщувати рекламу в інтернеті, про місця відпочинку. А туристів з України або країн СНД потрібно нововведеннями, на зразок ранчо, , навчанням верхової їзди, і тому подібним, щоб цей відпочинок був унікальним і цікавим. Чудові пейзажі, відмінна погода, багата природа, земля, все це створює рай на землі, який потрібно оформити і піднести клієнту. Якщо інвестори займуться створенням і просування подібного роду курортів, цілком імовірно порівнюються по популярності з відомими курортами країни. Зараз «зелений туризм» повним ходом набирає по всьому світу, і Україна не повинна упускати свій шанс стати відомим центром туризму і відпочинку [7].

Для стійкого розвитку сільського зеленого туризму в Україні необхідно визначити роль і місце державних інституцій, зокрема, Міністерства аграрної політики України, в створенні сприятливого правового середовища для діяльності сільського населення, навчання власників особистих селянських господарств, надання, на умовах конкурсу проектів через програму «Власний будинок», довгострокових пільгових кредитів для створення біфункціонального житла і сприяння в залученні інвестицій для перебудови інфраструктури в селі і тому подібне. Як результат, з'явиться агротуристичний продукт, який

ідентифікуватиме український сільський зелений туризм на внутрішньому і міжнародному ринках. Виходячи з цього, центральний орган виконавчої влади у сфері туризму піклуватиметься про питання популяризації відпочинку в українському селі, розробкою туристичних програм і маршрутів і здійсненням регуляторної політики щодо суб'єктів туристичної діяльності, які надають готельні послуги, екскурсійне обслуговування в сільській місцевості. Одним з елементів механізму розвитку і функціонування сільського зеленого туризму повинні бути надані повноваження (компетенції) сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні щодо створення добровільної системи категоризації місць розміщення (якості послуг), а також здійснення контролю за дотриманням цих норм господарями [8].

Відповідно до Закону України «Про особисте селянське господарство» (№742-IV, 15.05.03р.) сільський господар, який не є суб'єктом підприємницької діяльності, має право надавати послуги у сфері сільського туризму з використанням майна особистого селянського господарства. Положення даного закону не працюють, що стримує розвиток цієї сфери. Для нормування розвитку сільського зеленого туризму необхідно здійснення державою регуляторної функції, а не на встановлення жорсткої регламентації діяльності власників особистих селянських господарств, які надають послуги в цій сфері, а на створення системи стимулів, заохочень і умов для подальшого розвитку. Подальше зволікання в створенні сприятливого середовища для цієї діяльності або спроби встановити численні вимоги і дозвільні процедури до сільського господаря стане відчутною затримкою розвитку сфери сільського зеленого туризму і спричинить подальше нелегальне надання послуг сільського зеленого туризму [9].

Стратегічною метою розвитку сільського зеленого туризму в Україні є створення конкурентоздатного на внутрішньому і світовому ринках національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби як наших співвітчизників, так і іноземців. А також розширення внутрішнього туризму і постійне зростання в'їзного туризму, забезпечення комплексного розвитку рекреаційних територій і туристичних центрів, з урахуванням соціально-економічних інтересів їх населення. Не можна забувати і про збереження і відновлення природного середовища і історико-культурної спадщини, наповнення державного і місцевого бюджетів.

Список використаних джерел: 1. Киреев А.П. *Международная экономика. М.: Международные отношения, 2015. 410 с.*; 2. Горішевський П. А. *Організація роботи туристичної фірми: туроператорська та турагентська діяльність. Посібник. Івано-Франківськ: ІМЕ, 2002. 392 с.*; 3. Гуляев В. Г. *Организация туристской деятельности. М.: Нолидж, 2006.*; 4. Пузакова Е. П. *Международный туристский бизнес. М. 2006.*; 5. Федорченко В. К. *Туристський словник-довідник. Навч. посіб. К.: Дніпро, 2000. 160 с.*; 6. <http://www.dau.kiev.ua>, «Украинское село как объект туризма», ежедневная всеукраинская газета, №100, пятница, 8 июня 2001.; 7. <http://www.greentour.com.ua>, «Співка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні». Міжнародна наук.-практ. конференція «Розвиток сільського туризму в Україні», 26-27 жовтня 2007 року.; 8. <http://travelblog.kiev.ua>, «Туризм и отдых в Украине», 2017; 9.

УДК 338.483

РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ГЕОГРАФІЇ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ

Л. В. Чорна

chornalyubov60@ukr.net

кафедра туризмознавства і краєзнавства ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ

У складних умовах швидкого поширення пандемії коронавірусу та її негативного впливу як на обсяги туристичних потоків, значне зниження доходів, так і на скорочення робочих місць відбувається активний пошук шляхів відновлення туристичної діяльності. На міжнародному рівні та у вітчизняних наукових і професійних колах обговорюються механізми впливу на процеси, що мають місце в туризмі.

Експерти ЮНВТО, досліджуючи можливі шляхи виходу з кризи, наголошують на відновленні спершу запиту на туристичні послуги на внутрішньому ринку, який буде активізуватися швидшими темпами у порівнянні з міжнародним [1, с. 2].

У зв'язку з цим важливо проаналізувати питання пропозиції туристичних послуг на зимовий період на регіональному рівні та розкрити інфраструктурні можливості для організації гірськолижного туризму на передодні відкриття сезону з урахуванням викликів сьогодення.

Вважаємо за необхідне звернутися до досліджень зарубіжних аналітиків з питань кількості лижників і сноубордистів та країн з найбільшою їх чисельністю [2]. Загалом 67 країн світу пропонують туристичні продукти в такому сегменті ринку як гірськолижний туризм. У 2020 р. з-поміж усіх європейських країн Німеччина стала лідером за кількістю лижників: 14 607 000 громадян країни стали споживачами послуг даного виду туризму. У списку лідерів також Франція – 8 574 000 лижників та Італія з 7 266 000 осіб. Україна у цьому рейтингу значним чином відстає від лідерів, проте 1 114 000 туристів стали споживачами послуг гірськолижних курортів вже за зимовий період 2020 року.

У контексті вищезазначеного важливо проаналізувати інфраструктуру гірськолижного туризму в Івано-Франківській області. На думку вчених, гірськолижний туристичний продукт регіону слід розглядати як найбільш розвинений і конкурентоспроможний у порівнянні з іншими продуктами [3, с. 222]. Конкурентні переваги продуктів гірськолижного туризму регіону обумовлені, з одної сторони, функціонуванням високотехнологічного гірськолижного комплексу «Буковель» і, з іншої сторони, широкою пропозицією послуг у даному сегменті ринку невеликими населеними пунктами.

Гірські райони Івано-Франківської області є однією із пріоритетних територій для розвитку гірськолижного туризму. Наявність високих гірських